

Спецификација предмета за – предмета			
Студијски програм		Мастер академске студије права	
Изборно подручје (модул)			
Врста и ниво студија		Мастер академске студије	
Назив предмета		МЕДИЦИНСКО ПРАВО	
Наставник (за предавања)		Проф. др Мирослав Лазић ; Проф. др Ђорђе Николић	
Наставник/сарадник (за вежбе)		Мр Ивана Симоновић; Михајло Цветковић	
Наставник/сарадник (за ДОН)			
Број ЕСПБ	8	Статус предмета (обавезни/изборни)	Изборни
Услов			
Циљ предмета	<p>Упознавање студената са основним правним информацијама везаним за медицинску делатност (терапијског и нетерапијског карактера). Развијање научних сазнања, способности и академских вештина у процесу истраживања у области медицинског права; развој креативних способности у тумачењу и примени правних принципа и правних правила из ове области; критичко промишљање и анализа етичких и биоетичких принципа на којима су утемељени делатност медицинских посленика и однос лекар-пацијент; препознавање интереса који су заштићени правилима медицинског права; развијање критичког односа према законодавним решењима у овој области права и спремности да се понуде и аргументовано заступају адекватнија решења; проширење и продубљење знања из Облигационих права стеченог на основним студијама.</p>		
Исход предмета	<p>Савладавањем студијског програма, очекује се да студент/студенткиња:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. стекну основне информације о правном уређењу система здравствене заштите и медицинске делатности, о правима и обавезама лекара и пацијената, о положају и одговорностима медицинских посленика; 2. разумеју разлоге, циљ и значај правног уређења здравствене делатности; разумеју разлоге, циљ и значај нарочите правне заштите пацијената и испитаника у медицинским и научним огледима; 3. овладају појмовима и категоријама медицинског права, усвоје стручну терминологију и адекватно је користе; познају домаће и међународне изворе правила медицинског права; 4. продубе знање о основним појмовима одштетног права и претпоставкама одговорности за штету проузроковану медицинским захватом или учешћем у медицинском и научном огледу; умеју да примене законска правила којима је уређен положај субјеката здравствене заштите; разумеју, прате и примењују релевантну литературу и нормативну грађу у области медицинског права; 5. познају институционалне механизме за заштиту пацијентових права; поштују и примењују европске стандарде у заштити пацијентових права; 6. буду мотивисани да стално уче и професионално се усавршавају. 		
Садржај предмета			

Теоријска настава	1. ПОЈАМ, ИЗВОРИ И ЗНАЧАЈ МЕДИЦИНСКОГ ПРАВА. 2. ИСТОРИЈА МЕДИЦИНЕ, МЕДИЦИНСКА ДЕЛАТНОСТ, МЕДИЦИНСКИ ПОСЛЕНИЦИ. 3. ЗАШТИТА ЧОВЕКОВОГ ЗДРАВЉА. 4. ОДНОС ИЗМЕЂУ ЛЕКАРА И ПАЦИЈЕНТА. 5. ПРИСТАНАК ПАЦИЈЕНТА НА МЕДИЦИНСКУ ИНТЕРВЕНЦИЈУ И ОБАВЕШТЕЊЕ. 6. ПОСЕБНИ МЕДИЦИНСКИ ЗАХВАТИ И ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ. 7. ПРЕСАЂИВАЊЕ ДЕЛОВА ЧОВЕЧЈЕГ ТЕЛА ДРУГОМЕ: ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ. 8. ЕКСТРЕМНЕ СИТУАЦИЈЕ: ХИТНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЋ, ИНТЕНЗИВНА МЕДИЦИНА, ЕУТАНАЗИЈА, ТРЕНУТАК СМРТИ, ПРЕГЛЕД ЛЕША. 9. ПРОФЕСИОНАЛНА ТАЈНА МЕДИЦИНСКИХ ПОСЛЕНИКА. 10. МЕДИЦИНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА И ЊЕН ПРАВНИ ЗНАЧАЈ. 11. ЛЕКАРСКА ГРЕШКА. 12. ОДГОВОРНОСТ ЗБОГ ЛЕКАРСКЕ ГРЕШКЕ УОПШТЕ. 13. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОДГОВОРНОСТИ ЛЕКАРА И ЗДРАВСТВЕНИХ УСТАНОВА. 14. БИОМЕДИЦИНСКА ИСТРАЖИВАЊА ИЛИ ОГЛЕДИ НА ЧОВЕКУ. 15. ХУМАНА ГЕНЕТИКА И ПРАВО. 16. ПРИКУПЉАЊЕ И ТРАНСФУЗИЈА ЧОВЕКОВЕ КРВИ: ПРАВНА ПИТАЊА.
Практична настава (вежбе, ДОН, студијски истраживачки рад)	Решавањем хипотетичких случајева анализирају се основни постулати – биоетички принципи рада медицинских посленика и идентификују њима прокламоване и заштићене етичке вредности (поштовање аутономије и самоодређења пацијената, добробит пацијената, нешкођење, правда и правичност у пружању медицинских услуга и дистрибуцији оскудних средстава здравствене заштите; социјална одговорност). Анализирају се конвенције, резолуције и смернице УНЕСКО-а, Светске медицинске организације и Савета Европе, водичи добре лекарске праксе и етички кодекси лекарских комора. Грађанскоправна заштита појединих пацијентових права - субјекти, објекти и поступак правне заштите – практично се вежбају анализом судских одлука домаћих судова и Европског суда за заштиту људских права. Поређењем домаће судске праксе са праксом Европског суда за заштиту људских права утврђују се достигнути стандарди у заштити права пацијената, предности и недостаци домаћег законодавства о гарантијама и њиховој заштити.
Литература	
1	Јаков Радишић, Медицинско право, Номос, Београд, 2004.
2	Јаков Радишић, Професионална одговорност медицинских посленика, Институт друштвених наука у Београду, Центар за правна и политиколишка истраживања, Београд, 1986. Љ. Круљ и др., Актуелни правни проблеми у медицини, Универзитет у Београду, Институт друштвених наука, Центар за правна и друштвена истраживања, Београд, 1996.
3	С. Цековић-Вулетић и др., Медицинско право, Универзитет у Београду, Институт друштвених наука, Центар за правна и друштвена истраживања, Београд, 1998. Јаков Радишић, Одговорност због штете изазване лекарском грешком у лечењу и у обавештавању пацијента, Номос, Београд, 2007. E. Deutsch, A. Spickhoff, <i>Medizinrecht, Artztrecht, Arzneimittelrecht, Medizinprodukterecht und Transfusionrecht</i> , Springer Verlag, Berlin Heidelberg, 2008.
4	Закон о облигационим односима, ("Службени лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85 и 57/89, као и "Службени лист СРЈ", бр. 31/93). Закон о условима за узимање и пресађивање делова људског тела ("Службени лист СФРЈ", бр. 63/90). Закон о здравственој заштити ("Службени гласник РС", бр. 107/05, 72/09, 88/10, 99/10 и 57/11). Закон о здравственом осигурању

	("Службени гласник РС", бр. 18/92 и бр. 25/96). Закон о лековима и медицинским средствима ("Службени гласник РС", бр. 30/10).			
5				
Број часова активне наставе недељно током семестра/триместра/године				
Предавања	Вежбе	ДОН	Студијски истраживачки рад	Остали часови
3	1	1		
Методe извођења наставе	Остваривање циља предмета подразумева: теоријску наставу, вежбе, израду семинара, консултације са студентима, посете судовима и другим установама.			
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе	50	Завршни испит		50 поена
активност у току предавања	15	писмени испит		
практична настава	15	усмени испит		50
Колоквијуми	15			
Семинари	5			
Списак тема по недељама				
1	<p>1. ПОЈАМ, ИЗВОРИ И ЗНАЧАЈ МЕДИЦИНСКОГ ПРАВА Појам и назив. – Извори медицинског права. – Сталешко право и лекарска етика. – Судска пракса. – Значај медицинског права. Међународни извори медицинског права – правни документи УНЕСКО-а, Светске медицинске асоцијације, Европског парламента и Савета Европе.</p> <p>2. ИСТОРИЈА МЕДИЦИНЕ, МЕДИЦИНСКА ДЕЛАТНОСТ, МЕДИЦИНСКИ ПОСЛЕНИЦИ Историја медицине. – Медицински посленици. – Комора као облик удружења лекара и стоматолога. – Рекламирање лекарских услуга. – Здравствене установе. Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 20-40. Биеотички принципи пружања медицинске услуге и односа лекар-пацијент. Принцип аутономије и самоодређења. Принцип добробити пацијентове. Принцип нешкођења. Принцип правде и правичности.</p>			
2	<p>3. ЗАШТИТА ЧОВЕКОВОГ ЗДРАВЉА Здравље и његов значај. – Право о заштити здравља. – Здравствено осигурање. Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 41-52. Право на заштиту здравља као основно људско право. Улога и дужности државе у достизању и очувању високог нивоа здравствене заштите. Јавно здравље и однос држава-пацијент. Организација савремене медицинске делатности и здравственог система. Улога државе у контролисању и сузбијању опасности по јавно здравље.</p>			
3	<p>4. ОДНОС ИЗМЕЂУ ЛЕКАРА И ПАЦИЈЕНТА Опште карактеристике односа између лекара и пацијента. – Етички састојци односа између лекара и пацијента. – Правни састојци односа између лекара и пацијента. – Уговор о лекарској услузи.</p>			

	<p>Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 53-72.</p>
4	<p>5. ПРИСТАНАК ПАЦИЈЕНТА НА МЕДИЦИНСКУ ИНТЕРВЕНЦИЈУ И ОБАВЕШТЕЊЕ Пристанак пацијента. – Обавештење као претпоставка пристанка. – Услови пуноважног пристанка на медицинску интервенцију. Правна квалификација лечења без пуноважног пристанка. – Медицинска интервенција над лицима која су дужна да јој се подвргну. Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 73-88. Медицински захват над лицима неспособним за пуноважан пристанак на лечење. Принцип добробити пацијентове као постулат поступања. Право на предузимање медицинског захвата без пристанка пацијента.</p>
5	<p>Репродуктивна права I: Медицински помогнуто зачеће Правномедицинска питања у вези са пореклом: мајчинство, очинство, испитивање порекла детета. Технике медицински помогнутог зачећа – донација гамет, донација семене течности, <i>in vitro</i> зачеће, трансфер ембриона, сурогат материнство, тзв. анонимни порођај. Правно-етичке границе медицински помогнутог зачећа и добробит детета. Утицај репродуктивних технологија на друштвено и правно поимање породице (мајка, отац, деца репродуктивне револуције). Пренатална дијагностика. Избор пола детета. Репродуктивно клонирање. Прокреативни туризам. Заштита ембриона и матичних ћелија. Кривична и грађанскоправна одговорност у пољу репродуктивне медицине. Тужба због нежељеног зачећа. Тужба због нежељеног рођења. Тужба због несрећног живота. Тужба због штете нанете фетусу или због фетицида.</p> <p>Репродуктивна права II: Контрацепција и прекид трудноће Контрацепција. Етичка димензија прекида трудноће - морални статус зачетка, однос између права и етике. Законски услови прекида трудноће. Правни положај трудне жене неспособне за расуђивање. Приговор савести.</p> <p>Репродуктивна права III: Стерилизација Стерилизација. Правни положај мушкарца неспособног за расуђивање. Одговорност за грешку у поступку стерилизације.</p>
6	<p>7. ПРЕСАЂИВАЊЕ ДЕЛОВА ЧОВЕЧЈЕГ ТЕЛА ДРУГОМЕ: ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ Увод. – Узимање делова тела од живих давалаца. – Узимање делова тела од умрлих давалаца. – Забрана трговине човековим органима. – Право даваоца органа на накнаду штете. Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 107-116.</p>
7	<p>8. ЕКСТРЕМНЕ СИТУАЦИЈЕ: ХИТНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЋ, ИНТЕНЗИВНА МЕДИЦИНА, ЕУТАНАЗИЈА, ТРЕНУТАК СМРТИ, ПРЕГЛЕД ЛЕША Хитна медицинска помоћ. – Допуштеност проширења оперативног захвата у току операције. - Интензивна медицина. – Еутаназија. - Смрт и време (критеријуми) смрти. – Правне последице примене критеријума мождане смрти. Преглед леша. Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 117-132. Бескорисност медицинског третмана. Светост живота или квалитет живота пацијента? Продужавање третмана који не даје резултате. Палијативна нега. Селективно пружање медицинске неге новорођенчадима и сијамским близанцима. Престанак медицинског третмана над пацијентом у трајном вегетативном стању. Етичке и правне дилеме допуштености ортотаназије, тератотаназије, еутаназије, дистанације. Пацијентов тестамент.</p>

8	<p>9. ПРАВО ПАЦИЈЕНТА НА ПРИВАТНОСТ И ПРОФЕСИОНАЛНА ТАЈНА МЕДИЦИНСКИХ ПОСЛЕНИКА</p> <p>Историјат и значај. – Право пацијента на приватност и поверљивост здравствених података. Посебно о праву на генетску приватност. Право лекара на саопштавање здравствених података трећим лицима. Одговорност због повреде приватности и поверљивости здравствених података. Круг лица обавезних да чувају професионалну тајну. – Предмет обавезе чувања професионалне тајне. – Откривање тајне. – Постмортална дужност чувања професионалне тајне. – Разлози који који оправдавају откривање професионалне тајне.</p> <p>Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 133-142.</p>
9	<p>10. МЕДИЦИНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА И ЊЕН ПРАВНИ ЗНАЧАЈ</p> <p>Појам и сврха медицинске документације. – Дужност вођења медицинске документације. – Садржина и опсег дужности вођења медицинске документације. – Принцип уредности у вођењу медицинске документације. – Право пацијента на увид у своју медицинску документацију. – Правне последице непридржавања обавеза које се тичу медицинске документације.</p> <p>Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 143-156.</p>
10	<p>10. ЛЕКАРСКА ГРЕШКА</p> <p>Увод. – Називи за непрописне медицинске радње и разграничење. – Садржина појма лекарске грешке.</p> <p>Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 157-166.</p>
11	<p>11. ОДГОВОРНОСТ ЗБОГ ЛЕКАРСКЕ ГРЕШКЕ УОПШТЕ</p> <p>Историјат. – Ризик медицинске делатности и одговорност. – Основ одговорности. – Штета као услов одговорности. – Посебни облици штете (овде се мисли на тужбе због нежељеног зачећа, нежељеног рођења и пренаталну штету, а ја сам то ставила у део 5, јер мислим да му је ту и место). – Узрочна веза између лекарске грешке и штете. – Терет доказивања. Оштећена лица (непосредно и посредно оштећени). Одговорна лица. Одговорност за лекаре почетнике и лекаре на специјализацији. Правни прописи о кривичној одговорности лекара. – Сукривица пацијента. – Осигурање за случај одговорности и осигурање пацијента.</p> <p>Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 167-192.</p>
12	<p>12. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОДГОВОРНОСТИ ЛЕКАРА И ЗДРАВСТВЕНИХ УСТАНОВА</p> <p>Одговорност због дијагностичке грешке. – Одговорност због штета услед инфекција. – Сарадња лекара различитих специјалности и њихова одговорност. Одговорност због штете изазване употребом медицинских справа.</p> <p>Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 193-210.</p> <p>Одговорност због самоубиства и самооштећења пацијента. – Одговорност лекара који обавља козметичку операцију. – Екстракција зуба и одговорност стоматолога.</p> <p>Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 211-224.</p>
13	<p>13. БИОМЕДИЦИНСКА ИСТРАЖИВАЊА ИЛИ ОГЛЕДИ НА ЧОВЕКУ</p> <p>Увод. – Извори права. – Појам и врсте медицинских огледа на човеку. – Етички стандарди и правила биомедицинских истраживања. Правна правила којима подлежу медицински огледи на човеку. Допуштеност извођења огледа над</p>

	<p>малолетним особама и пунолетним особама неспособним за расуђивање. Улога етичких комитета (одбора) у биомедицинским истраживањима. Доступност резултата биомедицинских истраживања (принцип правичности и недискриминације).</p>
14	<p>14. ХУМАНА ГЕНЕТИКА И ПРАВО Увод. – Врсте генетских интервенција на човеку (анализа гена у медицинске сврхе, анализа гена у немедицинске сврхе, генска терапија). Нанотехнологија. Изазови праву пацијента на генетску приватност. Друштвена контрола напретка медицине и науке и употребе биотехнолошких достигнућа. Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 225-240.</p>
15	<p>15. ПРИКУПЉАЊЕ И ТРАНСФУЗИЈА ЧОВЕКОВЕ КРВИ: ПРАВНА ПИТАЊА Правни положај човекове крви уопште. – Прикупљање крви и њених састојака. – Трансфузија крви и њених састојака. – Одговорност. Литература: Јаков Радишић, Медицинско право, стр. 241-250.</p>